

21 milj. árliga í halli

Atomskipið »Savannah« verður nú lagt

Heimsins fyrsta og higartil einasta atomdrivena handilsskipið, »Savannah«, sum kostaði góðar 300 milj. kr. at byggja í sínari tíð, verður nú lagt frá august at rokna.

Amerikanska sjóferðsluráðið sigur, at orsøkin er, at figgarligu vánirnar í USA hava fært við sær, at skipið neyvan kemur aftur at sigla. Skipið er 21.000 tons til stóðdar og undirskotið er um 21 milj. krónur um árið.

600 KILO Í 4 ÁR

Tá »Savannah« fyrri 4 árum síðan fór fyrstu ferð sína, varð sagt, at hetta var byrjanin til eitt nýtt kapítul í sjóferðslusøguni. »Savannah« kann sigla í 3½ ár og sigla ein tein sum rokkur 13—14 ferðir um jarðar knottin — og bara verða »fóðrað« einferð við 600 kg av uran. Tað var tí sjálvandi, at skipið

í sínari tíð hevði allramanna áhuga. Skipið var ikki so væl komið allastaðni, og hóast tað slapp at leggja at t.d. í Keypmannahavn, so høvdu havnamyndugleikarnir har nóg v. udbrot, og ikki minst var atomnevndin spurð til ráðs, um vandi kundi standast av atomskipinum.

Men tað er at hava í huga, at »Savannah« varð bygt sum

royndarskip, hetta varð eisini tyðuliga sagt, tá skipið fór sína longu presentasjónsferð til mong av heimsins londum. Tá var eisini sagt, at eini 3—4 amerikansk útgjafarøð høvdu í kvittan at lata atomdriven skip byggja, men tá »Savannah« nú verður lögð, so kann tað næstan verða sagt sum givið, at fyrribils verða eingi amerikansk handilsskip at siggja á heimsins mongu høvum.

Tað verður valla snarur dagur, at hetta nýggja kapitlið hjá ur, at hetta nýggja kapitlið hjá fullfært — tað fer tíðin einsamøll at vísa okkum.

800 til Íslands

800 manns longu farnir til Íslands í ár! Hetta er tað, ið vert er at síðga við. Tað er ikki einkisvert fólk, ið leitar tann vegin. Tvørturímóti — tað er heldur kjartan av okkara fólk — hitt arbeiðsfera og dugiliga fólk.

Í 1950-unum leitaði hópur av fólkum til onnur lond at finna sær arbeiði. Tá var talið tvífalt so stórt sum nú; men tá vóru eisini umstøðurnar verri enn nú.

Skipaflostin vánaligur og minkandi, og lítið og einki arbeiði uppi á landi.

Tá javnaðar-, sjálfstýris- og sambandsstýrið hevði tikið við í

$x^2 \div 1$ skúlin $\sqrt[4]{\frac{3}{7}}$ Eyka skúlafríðagar

Føroysk børn eiga ikki at gleða seg ov tíðliga, tá yvirskriftin er lísín, tí hesir eyka fríðagar verða minni enn so allir at rokka okkum.

Tað eru skúlabørnini í Keypmannahavn, sum eru so heppin at fáa væl av eykafríðagum. Hetta í sambandi við, at Keypmannahavn í ár kann halda 800 ára føðingardag.

Har verður tí hildið in ein lítill olympiada, har 800 skúlabørn frá 55 stórbýum kring heimin hittast til kappingar. Enn er ikki komið so langt, at fríðagarnir eru fast ásettir. Heilt

við onum verða tó føroysku skúlabørnini neyvan.

10. juni giftast Margreta, prinsessa, og Henri, prinsur, tá fáa olli skúlabørn í ríkinum fri. Hent kongahús — hjá skúlabørnunum!!

Konfirmantar

Konfirmantarnir í Norðoya vestara prestagjaldi byrja at ganga til týsdagin 28. februar 1967 kl. 16.00 í Klakksvikar prestagardi. Konfirmationin verður pálmásunnudag hin 19. mars 1967 kl. 11.00 í Christianskirkjuni, Klakksvik.

Sálmabók, Nýggja Testamenti og Luthers katekismus skulu verða tikin við.

PRÓGV Í ENSKUM

Á Cambridge universitetinum hevur Harry Heinesen, Klakksvik, tikið proficiency-prógv í enskum máli.

Børns tabte tand kan gro fast igen

Men hvorfor mislykkedes hovedparten af replantationerne? – Videnskabelig gåde skal løses på Rigshospitalet

HVIS børn får slået en tand ud under teg eller ved en trafikulykke, er der chancer for, at den kan gro fast igen. Og måske holde resten af livet. Men barnet skal straks samle den udslåede tand op, putte den i munden og løbe til tandlæge. Tiden er nemlig knap – chancerne er størst, hvis barnet sidder i tandlægestolen en lille times tid efter ulykden.

Underet kan altså ske – men i hovedparten af tilfældene vil barnemunden ikke kendes ved tanden igen. Den bliver bogstavelig talt skubbet ud som et fremmedlegeme.

Hvorfor? Denne gåde søger man nu at løse på Rigshospitalets tandklinik med støtte af Videnskabsfonden 25.366 kr. er givet til indkøb af en boremaskine og laboratorieassistance til to forskere, der specielt har interesseret sig for eks-

perimentelle undersøgelser over replantation af tænder. Det er tandlægerne Erik Hjorting-Hansen og Jens O. Andreassen.

På den store, internationale oral-kirurgiske kongres i København i sommer blev der fremlagt mange undersøgelser over replantation af tænder. Men ingen af de udenlandske forskere kunne forklare, hvorfor det gik godt i nogle tilfælde og skidt i de fleste.

På kongressen var alle enige i, at forældre skulle sige til deres børn, at de straks skulle samle den tabte tand op – hvis de kom ud for uheld. Der var en chance at ta', selv om odds står dårligt.

Vil man løse denne gåde på Rigshospitalet i København?

– Vi har gjort de samme erfaringer som kolleger i udlandet, siger tandlæge Hjorting-Hansen. Men det er meget væsentligt, at vi får løst gåden. Og det er til det formål, Videnskabsfonden nu har bevilliget os penge til laboratorieudstyr, der er en betingelse for at løse gåden.

Det er en kendsgerning, at mange børn får slået tænder ud. Det er ligeså udmønsteligt, at tanden kan replanteres, hvis barnet følger vore anvisninger og kommer tide.

Vi har eksempler på, at sådanne tænder igen er groet helt fast, og teoretisk bevarer sin funktion hele livet, men vi har også eksempler på det modsatte. Og det er desværre de fleste eksempler.

Når det ikke går godt, er det fordi tanden bliver sædt op af organismen, smidt ud som et andet fremmedlegeme, for at sige det populært.

Man ved faktisk ikke hvorfor. Der er mange faktorer, der spiller ind, men følelsesfaktoren har vi ikke fundet frem til.

Her på Rigshospitalet følger vi ganske regelmæssigt alle de patienter, hvor det gik godt. En special type journal er udarbejdet, og det er meningen, at vi skal holde den føling med patienterne gennem masser af år med ganske bestemte intervaller.

Hvis vi løser gåden omkring »den udslåede tand«, der er gjort store landvindinger.

LUNDBERGS HJØRNE

Aldrig for sent

– DET er meget godt, sagde en af mine ældre venner til mig, med alt det, de skriver om forkalkningen. Men når man nu ved, man er forkalket, allerede har haft et »herteslag« – og har fået at vide af lægerne, at man må være forsigtig med det og dat og må holde igen med arbejdet og søge for mere motion – hvad kan det så nytte?

– Du siger selv, fortsatte han, at forkalkningen er en langsom proces. Men når man så har bevis for, at den er gennemløbet, at man er forkalket – kan så forandringerne i årener gå tilbage igen?

Jeg måtte indrømme, at det vidste jeg ikke. Det skændes de lærde om. Men jeg kunne heldigvis give ham håb alligevel. Det er – så vidt man kan skønne – aldrig for sent.

DET er måske tvivlsomt, hvad der kan opnås med forandringerne i arterievæggene – skønt altså nogle forsøg kunne tyde på, at forandringerne ikke er uigenkaldelige. Men der er en helt anden faktor, der giver nyt håb til alle forkalkede.

Den hedder blodpladeadhæsivitet.

Blodpladerne spiller en vigtig rolle for koagulationen. Når blodet størkner, er det ikke mindst deres skyld.

Vi kunne ikke undvære dem. Hvordan man er stillet, hvis blodet ikke koagulerer, ved vi fra den frygtede blodersygdom, hvor den mindste skade kan blive katastrofal.

Men blodet må heller ikke størkne alt for villigt. For det, der kan gøre forkalkningen skæbnesvangre, er den blodprop, som i sidste instans lukker de uelastiske og måske forsnævrede, »forkalkede, arterier.

MEN tendensen til at danne blodpropper afhænger af blodpladernes størrelse eller mindre trang til at klumpe sig sammen. Det er det, der kaldes blodpladeadhæsivitet.

Den kan man måle. Og det har vist sig, at den er tydeligt større hos folk med forkalkningssygdomme!

Det er en norsk forsker, P. A. Owren fra Oslo, der er gået i spidsen med en del spændende forsøg omkring blodpladeadhæsivitet.

Han har fundet ud af, hvordan den forøgede blodpladeadhæsivitet kunne nedsættes til det normale hos forkalkningspatienterne – med enkle midler.

Og han har derved sandsynligvis givet min forkalkede ven – og måske alle os andre – et våben mod følgerne af den forkalkning, som de fleste af os ikke undgår.

HAN har kastet sig over alle de vegetabiliske olier og fiskeolier – dem med fluorerede fedte syrer – som man i forvejen indholdet i blodet. Men som endnu ikke har beviset, at de også kan nedsætte antallet af hjerter blodprop – og hjerneblodning, som jo i reglen også skyldes en blodprop.

Han gav patienterne en deciliter om dagen, af majsolie, levertran, solsikkeolie og soyabønne-

olie. De tre første havde ingen, eller meget ringe, indflydelse på blodpladeadhæsiviteten.

Mens soyabønneolien nedsatte den med over en tredjedel.

Naturligvis gik man så disse fedtstoffers kemiske sammensætning nærmere igennem – og konstaterede, at i soyaoile fandtes der meget mere linolensyre end i de andre tre.

Så den var straks genstand for en varm interesse.

MEN linolensyre findes der endnu mere af i hørfrøolie – eller linolie, som den også kaldes. Hvorefter de norske læger gav forkalkningspatienterne hørfrøolie, kun en femtedel af, hvad de havde fået af de andre olier. Men de 20 cm³ daglig nedsatte på de tre dage blodpladeadhæsiviteten til det normale, fra godt 70 til godt 30.

Jeg kun 5 cm³ om dagen, en teskefuld, gav på 7 dage samme resultat.

Desværre var virkningerne forbigående. I løbet af 48 timer nåede blodpladeadhæsiviteten op på det gamle, for høje niveau.

Man kan med andre ord ikke kurere en gang for alle. Men man kan, med små midler, holde sin blodpladeadhæsivitet i ave.

Hvordan man skal bære sig ad i praksis – og grunden til, at så mange i dag har forhøjet blodpladeadhæsivitet – skal jeg vende tilbage til på mandag.